

Sygn. akt I C 744/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 sierpnia 2020 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia Rafał Wagner

po rozpoznaniu na podstawie art. 148¹ § 1 k.p.c. na posiedzeniu niejawnym w dniu 11 sierpnia 2020 roku w W.

sprawy z powództwa M. J.

przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej oraz Państwową Komisję Wyborczą

o ochronę dóbr osobistych

1. oddala powództwo;
2. zasądza od M. J. na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej 720 zł (siedemset dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt I C 744/20

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 1 kwietnia 2020 r. powód M. J. wystąpił w stosunku do Skarbu Państwa reprezentowanego przez Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej oraz Państwową Komisję Wyborczą z pozwem o ochronę dóbr osobistych, żądając nakazanie pozwanym przeprowadzenia wyborów na urząd Prezydenta RP wyznaczonych na dzień 10 maja 2020 r. po upływie 90 dni od dnia zakończenia stanu epidemii, o którym mowa w rozporządzeniu Ministra zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii. Powód wniósł także o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu z uwzględnieniem kosztów dojazdu na rozprawy wg klucza 350 km x 2 strony z 0,8358 zł, co stanowi 585,06 zł za każdą rozprawę (pozew – k. 3-10).

W piśmie procesowym z dnia 12 czerwca 2020 r. powód dokonał przedmiotowej zmiany powództwa w ten sposób, że zażądał nakazania pozwanym przeprowadzenia wyborów na Urząd Prezydenta RP po upływie 90 dni od dnia zakończenia stanu epidemii COVID19, o którym mowa w rozporządzeniu Ministra zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii. Z kolei pismem procesowym z dnia 2 lipca 2020 r. w związku z przeprowadzeniem pierwszej tury wyborów powód ograniczył żądanie pozwu do drugiej tury wyborów.

Powód wskazywał w pozwie, że w związku z wejściem w życie rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii, wzięcie udziału w wyborach ze względu na występujące u niego tzw. choroby współistniejące stanowi dla niego zagrożenie życia i zdrowia. Zdaniem M. J. pozwani dążąc do przeprowadzenia wyborów w czasie trwania stanu pandemii naruszyli jego dobra osobiste, jakimi są życie i zdrowie. W związku z tym powód wystąpił z żądaniem nakazania przeprowadzenia wyborów po upływie 90 dni od dnia zakończenia stanu pandemii (k. 3-10). W piśmie z dnia 12 czerwca 2020 r. powód wskazał, że nie tylko wybory przeprowadzone tradycyjnie, ale także wybory korespondencyjne stanowią dla niego zagrożenie, a „ponadto

istnieje bardzo duża możliwość ich sfalszowania”. Natomiast w piśmie z 2 lipca 2020 r. podkreślił, że żąda ochrony życia i zdrowia, które to dobra osobiste mogą zostać narażone wskutek przeprowadzenia wyborów w czasie epidemii. Powód podkreślił ponadto, że nie uważa, by naruszone zostały przysługujące mu dobra osobiste w postaci czynnego prawa wyborczego. Wyjaśnił także, że nie żąda wprowadzenia stanu nadzwyczajnego, a „przeprowadzenia czynności faktycznej w postaci wyborów po ustaniu stanu epidemii” (k. 132-133).

W odpowiedzi na pozew z 25 maja 2020 r. Skarb Państwa wnosił o odrzucenie pozwu z uwagi na niedopuszczalność drogi sądowej, ewentualnie o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie zwrotu kosztów postępowania, w tym na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew pozwany wskazał na brak legitymacji procesowej w sprawie Marszałka Sejmu z uwagi na to, że sprawa pozostaje poza zakresem jego działania. Ponadto zaznaczył, że ochrona sądowa w procesie wyborczym przysługuje na zasadach i w przypadkach określonych w ustawie z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy. Zdaniem pozwanego przedmiotem żądania pozwu było niewydanie przez właściwy organ aktu wprowadzającego na terytorium RP stanu nadzwyczajnego. Pozwany podniósł także, że Państwowa Komisja Wyborcza jest organem wyborczym w sprawach przeprowadzania wyborów i do jej kompetencji nie należy zmiana terminu wyborów, w związku z czym nie powinna występować w postępowaniu w charakterze strony. Wskazał także, że Marszałek Sejmu nie jest wyposażony w kompetencje umożliwiające zmianę terminu wyborów z uwagi na wprowadzenie stanu epidemii. Ponadto podkreślił, że ani Marszałek Sejmu ani Państwowa Komisja Wyborcza nie są uprawnieni do wystąpienia z projektem rozporządzenia o wprowadzeniu stanu nadzwyczajnego. Pozwany podniósł również, że poza zakresem kompetencji sądu powszechnego jest zobowiązanie Skarbu Państwa do przesunięcia wyboru terminów, podkreślając, że Skarb Państwa podlega kontroli sądu powszechnego w sferze imperium wyłącznie na podstawie art. 417 i 417¹ k.c., a przepisy te nie zostały wskazane przez powoda jako podstawa roszczeń. Odnosząc się do zarzutu powoda o naruszeniu dóbr osobistych – życia i zdrowia pozwany zaznaczył, że do naruszenia dóbr osobistych dochodzi wyłącznie wówczas, gdy ma ono charakter bezprawny, natomiast wyznaczenie przez Marszałka Sejmu terminu wyborów było działaniem zgodnym z prawem. Pozwany wyjaśnił także, że pomiędzy czynnym prawem wyborczym powoda a dobrami osobistymi jakimi są zdrowie i życie nie zachodzi ścisły związek i w związku z tym wyznaczenie przez pozwanego wyborów w określonym dniu nie narusza dóbr osobistych powoda (odpowiedź na pozew – k. 109-114).

Sąd ustalił, co następuje:

Marszałek Sejmu na mocy § 2 postanowienia z dnia 5 lutego 2020 r. w sprawie zarządzenia wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej wyznaczył datę wyborów na 10 maja 2020 r. Państwowa Komisja Wyborcza w § 1 uchwały nr 129/2020 z dnia 10 maja 2020 r. w sprawie stwierdzenia braku możliwości głosowania na kandydatów w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej przyjęła, że w wyborach na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 10 maja 2020 r. brak było możliwości głosowania na kandydatów. Nowy termin wyborów został wyznaczony zgodnie z § 2 postanowienia z dnia 3 czerwca 2020 r. w sprawie zarządzenia wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na 28 czerwca 2020 r. Pierwsza tura wyborów odbyła się w powyższym terminie, natomiast druga tura wyborów została przeprowadzona 12 lipca 2020 r. Wybory odbyły się zgodnie z planem, bez komplikacji faktycznych w ich przeprowadzeniu (fakty powszechnie znane).

W związku z istniejącą sytuacją epidemiologiczną, ustawodawca chcąc umożliwić każdemu z wyborców udział w głosowaniu przewidział szczególne zasady przeprowadzenia wyborów. Po pierwsze, zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z 2 czerwca 2020 r. o szczególnych zasadach organizacji wyborów powszechnych na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych w 2020 r. z możliwością głosowania korespondencyjnego wyborca mógł głosować korespondencyjnie. Jedynym warunkiem skorzystania z powyższego modelu głosowania było zgodnie z art. 3 ust. 1 wskazanej ustawy zgłoszenie zamiaru głosowania korespondencyjnego komisarzowi wyborczemu za pośrednictwem urzędu gminy, w której wyborca był wpisany do spisu wyborców, do 12 dnia przed dniem wyborów w kraju, w przypadku wyborcy podlegającego w dniu głosowania obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych zamiar można było zgłosić do 5 dnia przed dniem wyborów. Po drugie, w trakcie odbywania wyborów w celu zapewnienia

ochrony zdrowia zachowane były daleko posunięte środki ostrożności. Wybory odbywały się z zachowaniem podwyższonych rygorów sanitarnych, zgodnie z wytycznymi wydanymi przez Ministra Zdrowia i Głównego Inspektora Sanitarnego w zakresie zasad bezpieczeństwa epidemiologicznego podczas wyborów prezydenckich.

Realizacja przysługującego wyborcom czynnego prawa wyborczego w związku z przyjętymi regułami nie stanowiła zagrożenia dla ich życia i zdrowia. Każdy z wyborców chcących skorzystać z uprawnienia mógł oddać głos korespondencyjnie, nie narażając się na zakażenie koronawirusem (fakty powszechnie znane).

Sąd w ramach podstawy faktycznej rozstrzygnięcia ustalił także na podstawie dołączonej do pozwu dokumentacji medycznej, że M. J. cierpi na nadciśnienie tętnicze oraz na mające podłoże neurologiczne problemy z widzeniem, a ponadto to, że występuje u niego choroba przewlekła (dowód z dokumentacji medycznej - k. 19-24).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie faktów powszechnie znanych oraz dokumentacji przedstawionej przez powoda. Autentyczność i wiarygodność złożonych przez powoda dokumentów nie została zakwestionowana przez stronę pozwaną, a Sąd nie znalazł podstaw do ich badania z urzędu.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 148¹ § 1 k.p.c. sąd może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, gdy pozwany uznał powództwo lub gdy po złożeniu przez strony pism procesowych i dokumentów, w tym również po wniesieniu zarzutów lub sprzeciwu od nakazu zapłaty albo sprzeciwu od wyroku zaocznego, sąd uzna – mając na względzie całokształt przytoczonych twierdzeń i zgłoszonych wniosków dowodowych – że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne.

Trafnie zwraca się w literaturze uwagę, że „Ocenę przesłanek uzasadniających wydanie wyroku na posiedzeniu niejawnym pozostawiono uznaniu sędziowskiemu. W praktyce przewodniczący składu orzekającego, analizując sprawę pod kątem skierowania jej na posiedzenie, decyduje o rodzaju posiedzenia, na którym zostanie wydany wyrok” (D. Markiewicz, Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 1–505³⁹, t. 1, red. T. Szanciło, Warszawa 2019, art. 148¹, Nb 1).

W przedmiotowej sprawie po złożeniu przez powoda pozwu oraz odpowiedzi na pozew pozwanego Sąd uwzględniając przytoczone przez strony twierdzenia i brak wniosków dowodowych wymagających przeprowadzenia rozprawy, uznał, że jej przeprowadzenie nie jest konieczne i w związku z powyższym rozpoznał sprawę na posiedzeniu niejawnym. Należy wskazać, że Sąd nie był zobligowany do rozpoznania sprawy na rozprawie, bowiem żadna ze stron w pierwszym piśmie procesowym nie złożyła na podstawie art. 148¹ § 3 k.p.c. wniosku o jej przeprowadzenie.

Sąd pragnie zauważyć, że niezasadny jest zarzut pozwanego dotyczący niedopuszczalności drogi sądowej. Zgodnie z art. 2 § 1 k.p.c. do rozpoznawania spraw cywilnych powołane są sądy powszechne, o ile sprawy te nie należą do właściwości sądów szczególnych, oraz Sąd Najwyższy. Definicję sprawy cywilnej zawiera art. 1 k.p.c., zgodnie z którym kodeks postępowania cywilnego normuje postępowanie sądowe w sprawach ze stosunków z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa pracy, jak również w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych oraz w innych sprawach, do których przepisy tego Kodeksu stosuje się z mocy ustaw szczególnych (sprawy cywilne).

Mając na uwadze, że droga sądowa przysługuje w sprawach cywilnych, a do tej kategorii spraw należą sprawy ze stosunków z zakresu prawa cywilnego, do których należy zaliczyć sprawy o ochronę dóbr osobistych, nie powinno być wątpliwości, że droga sądowa w niniejszej sprawie przysługuje.

Zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem „o dopuszczalności drogi sądowej nie decyduje obiektywne istnienie prawa podmiotowego, lecz twierdzenie strony o jego istnieniu. Jeśli zatem powód twierdzi, że pomiędzy nim i pozwanym istnieje stosunek cywilnoprawny i zgłasza żądanie wydania orzeczenia o roszczeniu, które z tego stosunku ma wynikać, to w każdym wypadku konieczna jest autorytatywna merytoryczna wypowiedź bezstronnego i niezawisłego sądu na

temat zgłoszonego żądania, również wtedy, gdy jego nieuwzględnienie wydaje się z góry oczywiste (post. SN z 13.5.2016 R., III CSK 244/15, Legalis)”.

Roszczenie procesowe dochodzone przez powoda dotyczy żądania ochrony dóbr osobistych, a roszczenia tego rodzaju dotyczą stosunków z zakresu prawa cywilnego, co skutkuje tezą, że droga sądowa w niniejszej sprawie jest dopuszczalna. Dopuszczalność drogi sądowej nie oznacza jednak automatycznie, że dochodzone przez powoda roszczenie jest zasadne.

Należy, bowiem zważyć, że powództwo, jako bezzasadne podlegało oddaleniu. Zgodnie z art. 23 kodeksu cywilnego dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Nie budzi wątpliwości, że zarówno życie i zdrowie należą do katalogu dóbr osobistych. Chociaż w katalogu art. 23 k.c., który ma charakter otwarty umieszczono wyłącznie zdrowie, to w literaturze nie budzi wątpliwości, że najistotniejszym dobrem osobistym jest życie (M. Pazdan, Kodeks cywilny. T. I. Komentarz. Art. 1–449¹⁰, Wyd. 10, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2020, art. 23, Nb 8).

W świetle art. 24 § 1 k.c. Ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba, że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

Strona poszukująca w związku z naruszeniem jej dóbr osobistych ochrony prawnej przed sądem jest obowiązana wskazać, jakich czynności się domaga w celu usunięcia skutków naruszenia, a sąd jest związany żądaniem powoda. Roszczenie M. J. obejmowało po ograniczeniu powództwa nakazanie pozwanemu przeprowadzenia drugiej tury wyborów na urząd Prezydenta RP w terminie 90 dni od dnia zakończenia stanu epidemii.

Należy podkreślić, że kwestie związane z procesem wyborczym należą do sfery władczej działalności państwa (sfery imperium), a w tym zakresie odpowiedzialność Skarbu Państwa może być dochodzona jedynie na podstawie art. 417 i art. 417¹ k.c., na co trafnie wskazywała reprezentująca Skarb Państwa Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej. Powód natomiast nie wywodził swych roszczeń ze wskazanych regulacji.

Za w pełni trafne należy przyjąć stanowisko Prokuratorii Generalnej RP, że „sąd powszechny nie może zobowiązać Skarbu Państwa do wyznaczenia daty wyborów w określonym czasie, albowiem działania pozwanego mające na celu wprowadzenie stanu klęski żywiołowej (...) są działaniami mieszczącymi się w ramach prawodawczych konstytucyjnych kompetencji pozwanego, wykonywanych samodzielnie w ramach działań we sferze imperium, nad którymi sądy powszechne nie sprawują nadzoru” (odpowiedź na pozew – k. 113).

Zauważyć należy, że uwzględnienie powództwa doprowadziłoby do naruszenia konstytucyjnej zasady podziału władzy (art. 10 ust. 2 Konstytucji RP), zgodnie, z którą sądy sprawują władzę sądowniczą, natomiast nie mieści się w zakresie ich kompetencji zarządzanie terminów wyborów na Prezydenta RP. Poszczególne uprawnienia przyznane sądom w ramach procesu wyborczego wymagają szczegółowej podstawy prawnej. Ustawa Kodeks wyborczy nie przewiduje natomiast, by sądy były kompetentne do przesuwania terminów wyborów, co wyklucza możliwość uwzględnienia powództwa.

Niezależnie od powyższych uwag należy podkreślić, że uwzględnienie żądania o ochronę dóbr osobistych uzależnione jest od wystąpienia dwóch przesłanek: naruszenia (albo zagrożenia) dóbr osobistych oraz bezprawności zachowania osoby naruszającej dobro osobiste. Przesłanki te muszą zostać spełnione kumulatywnie (P. Sobolewski, Kodeks cywilny. Komentarz, red. K. Osajda, Legalis 2020, art. 24, Nb 1). O ile w zakresie wykazania, że zachowanie naruszającego miało charakter bezprawny, ustawodawca wprowadził domniemanie bezprawności, przerzucając w tym

zakresie ciężar dowodu na pozwanego, to w odniesieniu do wykazania, że doszło do naruszenia dobra osobistego, ciężar dowodu spoczywa na osobie poszukującej ochrony przed sądem.

W powyższym stanie faktycznym powód nie wykazał, by przeprowadzenie wyborów prezydenckich w czasie stanu epidemii stanowiło zagrożenie dla jego życia lub zdrowia. Powód nie udowodnił, by organizacja wyborów prezydenckich w określonym terminie mogła mieć wpływ ze względu na występujące u niego choroby na jego zdrowie i życie.

Powód nie został pozbawiony możliwości realizacji przysługującego mu czynnego prawa wyborczego bez uszczerbku dla zdrowia. Wprowadzony na mocy ustawy z art. 2 ust. 1 ustawy z 2 czerwca 2020 r. o szczególnych zasadach organizacji wyborów powszechnych na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych w 2020 r. tryb głosowania korespondencyjnego umożliwił powodowi wzięcie udziału w wyborach, bez obaw o zagrożenie dla życia i zdrowia. Powód mógł także oddać głos w sposób tradycyjny, bowiem wybory zostały przeprowadzone z uwzględnieniem rekomendowanych rygorów sanitarnych, minimalizujących w szerokim zakresie ryzyko zakażenia.

Mając na uwadze powyższe, Sąd przyjął, że powód nie wykazał, by schorzenia, na które powołuje się w pozwie uniemożliwiały mu wzięcie udziału w wyborach. Gołosłowne twierdzenia, że głosowanie korespondencyjne stanowiło zagrożenie dla jego zdrowia i życia w związku z występującymi u niego chorobami współistniejącymi, nie zostało udowodnione. Także twierdzenie o „bardzo dużej możliwości sfalszowania” wyborów korespondencyjnych nie zostało wykazane przez powoda.

Twierdzenia powoda o narażeniu zdrowia i życia poprzez przeprowadzenie drugiej tury wyborów w określonym terminie, jako niewykazane nie zasługiwały zdaniem Sądu na uwzględnienie. W związku nie dano im wiary. Dowód w postaci dokumentacji medycznej załączonej do pozwu Sąd nie uznał za wystarczający dla wykazania twierdzenia o narażeniu życia i zdrowia przez wzięcie udziału w głosowaniu korespondencyjnym.

Uwzględniając powyższe uwagi, Sąd przyjął, że nie tylko z związku z niedopuszczalną ingerencją władzy sądowniczej w sferę kompetencji innych organów konstytucyjnych, ale także z powodu braku korelacji między ochroną życia i zdrowia a przeprowadzeniem wyborów przez Państwową Komisję Wyborczą powództwo jest niezasadne. Z uwagi na to, że powód nie sprostał ciężarowi dowodu, który zgodnie z art. 6 k.c. spoczywa na osobie, która faktu wywodzi skutki prawne, powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie. Z uwagi na powyższe okoliczności powództwo podlegało oddaleniu.

Niezależnie od powyższych rozważań należy wskazać, że niezasadny jest zarzut pozwanego jakoby Marszałkowi Sejmu w niniejszej sprawie nie przysługiwała legitymacja procesowa. Zarzut ten jest nietrafny, bowiem zgodnie z art. 128 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, wybory Prezydenta Rzeczypospolitej zarządza Marszałek Sejmu. Powyższą normę konstytucyjną precyzuje art. 289 § 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy, zgodnie z którym wybory zarządza Marszałek Sejmu nie wcześniej niż na 7 miesięcy i nie później niż na 6 miesięcy przed upływem kadencji urzędującego Prezydenta Rzeczypospolitej i wyznacza ich datę na dzień wolny od pracy przypadający nie wcześniej niż na 100 dni i nie później niż na 75 dni przed upływem kadencji urzędującego Prezydenta Rzeczypospolitej.

Mając na uwadze brzmienie powyższych regulacji należy przyjąć, że Marszałkowi Sejmu jako organowi zaangażowanemu w proces wyborów na Prezydenta RP przysługuje w niniejszym postępowaniu legitymacja procesowa, bowiem to z jego działalnością jako statio fisci Skarbu Państwa związane jest dochodzone przez powoda roszczenie. Z tożsamyh przyczyn za niezasadny należało uznać zarzut pozwanego co do braku podstaw do udziału w niniejszym postępowaniu Państwowej Komisji Wyborczej.

O kosztach procesu sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). W związku z tym, że powództwo zostało oddalone w całości, koszty procesu w całości zostały zasądzone na rzecz pozwanego Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z § 8 ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności

radców prawnych stawka minimalna w sprawie o ochronę dóbr osobistych i ochronę praw autorskich wynosi 720 zł, jak też orzeczono w sentencji wyroku.

Mając powyższe na względzie, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

Sędzia Rafał Wagner

(...)